

Кристијан Крахт

Империја

Културна установа

Б Л Е С О К

ЕДИЦИЈА

с.р.

С О В Р Е М Е Н

Р О М А Н

своерачно

Copyright © за македонското издание: Културна установа „Блесок“, 2015

Сите права се задржани

Наслов на оригиналот:

Christian Kracht, Imperium ©Verlag Kiepenheuer & Witsch Köln, 2012

Ниеден дел од оваа публикација не смее да биде репродуциран на кој било начин без претходна писмена согласност на издавачот.

Издавањето на овој роман е во соработка со SlovoKult::Literatur Berlin

Издавањето на ова дело беше поддржано од ТРАДУКИ, литературна мрежа на која припаѓаат Сојузното министерство за Европа, интеграции и надворешни работи на Република Австрија, Министерството за надворешни работи на Сојузна Република Германија, швајцарската фондација за култура ПроХелвеција, КултурКонтакт Австрија, Гете Институтот, Агенцијата за книги на Словенија ЈАК, Министерството за култура на Република Хрватска, Ресорот за култура на владата на кнежеството Лихтенштајн, фондацијата за култура на Лихтенштајн, Министерството за култура на Албанија, Министерството за култура и информирање на Република Србија, Министерството за култура на Република Романија и фондацијата С. Фишер.

traduki 

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”, Скопје

821.112.2(494)-31

КРАХТ, Кристијан

Имperiја / Кристијан Крахт ; приредила и превела од германски Елизабета Линднер. - Скопје : Блесок, 2015. - 210 стр. ; 21 см. - (Едиција с.р. : современ роман своерачно ; кн. 48)

Превод на делото: Imperium / Christian Kracht. - Предговор / Елизабета Линднер: стр. 5-6. - Белешка за авторот: стр. 209-210

ISBN 978-9989-59-639-1

I. Kracht, Christian види Крахт, Кристијан

COBISS.MK-ID 99932938

Кристијан Крахт

ИМПЕРИЈА

Приредила и превела од германски:

Елизабета Линднер

Културна установа
Б Л Е С О К
2015

Предговор

Кристијан Крахт е автор кој со својот непогрешлив стил обожува да го превртува светот наопаку. Дали е тоа реакција предизвикана од светот, кој со своето несетено однесување го казнува неприлагодениот и чудниот поединец е неважно, она што се важи е книжевниот резултат.

Империја е обид да се спаси светот преку основање сопствено царство и остварување на една утопија која треба да го ослободи и поединецот како таков, но и човештвото. Дејствието е поместено во Јужниот Пацифик, во време на подемот на колониите, каде незасегнат од двете светски војни се остварува еден друг свет, кој е исто толку декадентен и налудничав и кој секако многу потсетува и на денешниот.

Крахт има јасно чувство за маркантноста и сјајноста на своите ликови, кои до најситен детаљ се совршено прикажани. Исто и нивните искази и делувања се показатели на човековиот однос кон нештата и околината, кој несекогаш е срдечен и добронамерен, напротив, така што сите тие се наоѓаат во најблескаво светло на вистинитоста и автентичноста.

Настаните и личностите во Империја се делумно претставени како да се подготвуваат за на филм, или пак делуваат како да се земени од таму, бидејќи стилот на Крахт има нешто заедничко со сликовитоста од филмското платно, затоа и не е ни чудно што романот завршува со сцена снимена за холивудски филм.

Крахт поседува голема наклоност кон иронија и сарказам и огромна способност истите со леснотија да ги примени во слатко-горката вистина на кажаното. Овие негови книжевни доблести сепак беа погрешно сфатени од еден новинар на Шпигел, кој во својата затапена дрскост му префрла на авторот склоност кон расизам. Оваа околност донесе молскавично провлекување на романот низ медиумите и низ исказите на многу личности од јавниот живот.

Елфриде Јелинек меѓу другото вели: *Во ѝозагинаѿа се ѿак ќе се расѿросѿраѿ се ушѿе сенковиѿиѿе судбоносни ѿланини: ѳерманскаѿа исѿорија зад ескеѿисѿиѿе, кои ѿие ја најравиле коѳа лошиоѿ ѿоѿез на судбинаѿа за миѳ соѿрел. Аванѿуристѿички роман. Несомнено. И дека ѿој ушѿе ѿосѿоу.*

Младиот колега Клеменс Ј. Зеѳ во пофалниот говор за наградата Вилхелм Рабе меѓу другото вели: *Иако Фирбанк како раскажувач има сосема ѿоинаков ѿемѿераменѿ од Крисѿијан Крахѿ, ѿие си ја делаѿ сѿилисѿичкаѿа ѿародија, инсѿирираниоѿ насѿаѿ и авѿенѿичниоѿ сѿил со најѳолема ѿреѳизносѿ, ѿака шѿо насѿанувааѿ миѳови на речиси ѿрансценденѿна ѿоезија.*

Во секој случај *Имѿерија* на Кристијан Крахт е еден од поинтересните и воедно поважните романи од поновата книжевност, а со сите овие, погоре спомнати и уште неспомнати, особини тој секако ќе остане забележан како посебен и значаен во книжевноста воопшто, а особено во онаа од германското говорно подрачје.

Елизабета Линднер

м-р по германска книжевност

ПРВ ДЕЛ

Под долгнавестите бели облаци, под велелепното сонце, под светлиот небесен свод можеше да се чуе развлечено трубење, потоа бродското своно нападно повикуваше за ручек, а еден малезиски момок чекореше лесноногот и кротко по горниот дел од палубата, за со внимателен стисок на рамото да ги разбуди оние патници кои веднаш по обилниот појадок повторно беа заспале. Германецот од северот, Лојд, проклет да остане, благодарение на знаењето од кинеските готвачи со долги плетенки секое утро се грижеше за тоа, за оние кои патуваа во прва класа, да има од величественото алфонсо манго од Цејлон, исечено надолж и умешно аранжирано, јајца на око со сланина, со тоа луто маринирано бело месо, морски ракчиња, ароматичен ориз и јако англиско пиво „Портер“. Особено уживањето на ова последново успеваше изгледот на плантажерите кои патуваа назад и кои – облечени во белиот фланел на нивниот еснаф – на горниот дел од палубата на „Принц Валдемар“ поскоро се излежуваа отколку што пристojно си легнуваа да поспијат, да им го направат потполно простачки и речиси разузден. Копчињата на појасот од откопчаните панталони опуштено им висеа надолу на конците, дамки од сос со шафран-жолто кари ги опсипуваа нивните елеци. Едвај можеше да се издржи. Бледникави, небричени, вулгарни Германци, според својата појава налик на мравојади, лежеа таму и полека се будеа од својот дигестивен сон, Германци во светскиот зенит на својата влијателност.

Вака, или од прилика вака, си размислуваше младиот Енгелхарт додека ги прекрстуваше своите слаби нозе, со горниот дел од дланката поттурнуваше неколку имагинарни ронки од својата облека и смуртено гледаше преку оградата кон масленото, мазно море. Лево и десно летаа фрегати птици и го придружуваа бродот, кој никогаш не беше оддалечен од копното повеќе од сто морски милји. Се нурнуваа и изнурнуваа, овие ловци налик на големи ластовичини опашки, чија совршена игра на летот и чиј необичен маневар со пленот го сакаа сите патници на Јужниот Пацифик. И Енгелхарт се воодушевуваше од птиците на Тихиот Океан, особено од свонестите медојади *anthornis melanura*, кои порано како момче со часови ги изучуваше во фолијантите, нив и нивните величествени испапчени пердуви кои се прелеваа на јаркото сонце од неговата детска имагинација, минувајќи со малите прстиња врз нивните клунови, врз нивните шарени пердуви. Но, бидејќи Енгелхарт сега всушност минуваше под нивниот замав со крилјата, веќе немаше поглед за нив, туку само за дебелиите плантажери, кои – во себе уште одамна носејќи нетретиран сифилис – сега се враќаа на своите плантажи и беа заспале врз заморно и сувопарно напишаните статии во *Тројски ѝланџер*¹ или *Германскиот колонијален весник*² и ете, сега мласкајќи сонуваа за голоградите темнокафени црнечки моми.

Зборот *ѝланџер* не е сосема коректен, зашто предодреденост за овој поим е еден вид достоинство, занимавање со природата и со возвишеното чудо на растезот потковано со знаење, не, во неговото суштинско значење

1 Der Tropenpflanzer (заб. прев.)

2 Deutsche Kolonialzeitung (заб. прев.)

треба да се зборува за *архивари*, зашто токму тоа и беа, архивари на наводниот напредок, овие филистри со своите кусо потстрижени, според минхенската или берлинската мода од пред три години обликувани мустаќи под ноздрите обиколени со капилари, кои при секое издишување силно трепереа и со сунѓерестите бузи под нив кои се брануваа, врз кои беа закачени меурчиња плунка, небаре, само ако можеа да се ослободат од својата леплива лабијална состојба, тие и сами од себе ќе се вивнеа во воздух како меурчиња од сапуница што лебдат во некоја детска игра.

Плантажерите, пак, подсирнуваа од под клепките, и го гледаа како седи таму, малку настрана, растреперен живец на едвај дваесет и петгодишна возраст со меланхолични очи на саламандер, слаб, кревок, долгокос, кој носи безоблична облека со боја на кора од јајце, долга брада чиј крај се гребеше од палтото без јака, па човек накратко се прашуваше, што ли е со човеков кој при секој втор појадок, та дури и при секој ручек, седи сам на маса во еден агол од салонот на втората класа, со чаша сок пред себе, грижливо делејќи ја половинката тропски плод, а потоа за десерт отвора картонско пакување, и од кафеавата, пудреста прашина сипа со лажица во чаша за вода, а според сите изгледи таа се состоеше од истолчена земја. Па уште и го јадеше овој пудинг од земја! Колку егзалтирано! Многу веројатно некој свештеник, очигледно анемичен, неспособен за живот. И сепак, во суштина неинтересен. Но, пред сè, напорно е и понатаму да се мисли на тоа. Скришно во себе човек му даваше една година на Пацификот, вртеше со главата, ги затвораше подотворе-

ните клепки и, мрморејќи нешто неразбирливо, повторно заспиваше.

Чкрипливото 'рчење кое гласно се слушаше го придружуваше германскиот брод додека минуваше крај американските Филипини, низ Лузонскиот Премин (Манила не беше дел од рутата, зашто владееше несигурност, дали војната која ја беше зафатила колонијата ќе има добар исход), низ водите на територијата на Холандска Источна Индија која се чинеше бескрајно голема и, на крајот, во областа на германските колонии.

Ту, колку му се грозео. Не, не и не. Енгелхарт го отвори стандардното дело од Шликајзен „*Овошје и леб*“ и залудно се обидуваше да прочита неколку пасуси, а на маргината од една страница со едно скусено моливче, кое постојано го носеше кај себе во џебот од палтото, направи неколку забелешки, кои, иако тукушто запишани, веќе ни самиот не можеше да ги дешифрира.

Бродот пловеше мирно под ведрото небо. Енгелхарт здогледа група делфини во далечината, но само што позајми двоглед од капетанот на бродот, тие повторно се нурнаа во понорните длабочини на морето. Наскоро стигнаа на симпатичниот остров Палау, ги предадоа вреќите со пошта и повторно го напуштија. При следното кусо забирање, во Јап, на бродот колебливо му се приближуваа неколку кануа со странични пловки, се нудеа половини свињи и корен од диоскореја, но ниту патниците ниту екипажот не покажуваа ни најмал интерес за понудената стока, а при завртувањето, како и да е, од вителот на шрафовите беше зафатено едно кану и беше притиснато врз трупот на бродот. Островјанинот се спаси скокајќи во

морето, но кануто се распарчи на два дела, а намирниците, кои црните раце малку пред тоа ги беа подигнале во вис кон небото, пловеа врз пенливата вода, а Енгелхарт кој со една рака ја имаше опфатено книгата од Шликајзен, се навали премногу напред над оградата и гледаше надолу, се згрози од призорот на половината свиња, која најпрвин пловеше а од страна сè уште ѝ висеа крвавите жили, а потоа полека потона во индиго-сината длабочина на океанот.

„Принц Валдемар“ беше робустен, модерен пароброд од три илјади тони, кој секои дванаесет недели доаѓајќи од Хонгконг го преминуваше Тихиот Океан во правец на Сиднеј, а притоа на рутата му беше и германската колонија по име Нова Померанија, таму полуостровот Газела, па заливот Бланше каде што се наоѓаше новиот главен град Хербертсхое (каде што беше и едниот од двата кеја за закотвување), заради чиј лесно пристапен басен некој паднал во искушение да го означи како пристаниште.

Хербертсхое не беше Сингапур, во суштина се состоеше од два дрвени моста за закотвување, неколку широки алеи кои се вкрстуваа, на кои, во зависност од аспектот од кој се гледа на нив, можеше да се гледа како на импозантни или помалку од тоа, и на кои беа изградени трговските заводи на Форсајт, Хернсхајм & Ко и Барнс Филп. Таму уште имаше и една поголема зграда, онаа на друштвото Јалуит кое во Јап и на Палау тргува со гвано, една полициска станица, црква заедно со нејзините сликовити гробишта, хотелот „Фурст Бизмарк“, хотелот „Дојчер Хоф“ којшто му конкурира, една канцеларија на пристанишниот капетан, две или три таверни, еден кине-

ски кварт кој не вреди ни да се спомне, германски клуб, мала клиника под грижливиот надзор на докторите Винд и Хаген и седиштето на гувернерот, благо издигнато над градот, поставено врз еден рид обраснат во трева која во попладнињата нестварно се прелеваше. Ама сепак тоа беше ревносен германски пристоен град, а доколку во врска со него се велеше *ѕнездо*, тоа беше заради потсмев, или пак кога се истураше од врнење, така што не може да се види ништо подалеку од триесет стапки пред носот.

После поројните врнежи од дожд, нападне секогаш се појавуваше сонцето, точно во три, а величествено шарени птици се перчеа наоколу во светло-сенката³ на долгата трева и си ги чистеа пердувите кои им се цедеа. Потоа во вирчињата на алеите, под вишните кокосови палми бенеа дечиштата на примитивните, боси, разголени, тук и таму по некој во куси скинати панталони (кои повеќе се состоеја од дупки отколку од ткаенина), на главите туткава коса која, небаре заради некоја чудна шега на природата, им беше руса. Тие Хербертсхое го нарекуваа *Кокојо*, што секако звучеше поубаво и, пред сè, беше поубаво за изговарање.

Германските колонии во Тихиот Океан, за ова експертите беа согласни, за разлика од африканските поседа на неговото височество кајзер Вилхелм Втори, беа излишни, сите до една. Приходите од копра, гвано и седеф ни оддалеку не стигнуваа за да се издржува ова, во бескрајноста на Тихиот Океан распрскано царство. Но во далечниот Берлин се зборуваше за островите како за скапоцени, сјајни бисери, нанижани во ѓердан. Поборниците и про-

³ Кјароскуро, итал. Chiaroscuro, распоред на светлина и сенка во сликарството (заб. прев.)

тивниците на пацифичките колонии ги имаше на куп, сепак најчесто социјалдемократите беа оние кои најгласно од сите го поставуваа прашањето за релевантноста на поседите во Јужниот Пацифик.

Ете, во тоа време се случува оваа хроника, и доколку човек сака да ја раскаже, тогаш мора да ја има на ум и иднината, зашто овој извештај се случува на самиот почеток на дваесеттиот век, кој, да, речиси до самата половина од неговиот тек се чинеше небаре ќе биде век на Германците, векот во кој Германија ќе го заземе своето почесно и предводничко место на светската тркалезна маса што, од друга страна, од позиција на неколку човечки години стариот нов век, навистина така и изгледаше. Затоа во замена за тоа, на ова место ќе се раскаже приказната на само еден Германец, на еден романтичар, кој, како многумина од овој вид, беше попречен уметник, а доколку притоа повремено во свеста се пробиваат паралели со еден подоцнежен германски романтичар и вегетаријанец, кој повеќе би сакал да остане крај својот штафелај, тоа е во потполност намерно, а како што доликува и, простете за ова, во своето *јадро*⁴, кохерентно.

Значи, на палубата на „Принц Валдемар“ се наоѓаше младиот Аугуст Енгелхарт од Нирнберг, брадест, вегетаријанец, нудист. Пред извесно време во Германија беше објавил книга со занесен наслов „Безгрижна иднина“, и ете, веќе патуваше кон Нова Померанија за да купи посед за плантажа со кокос, колкав и каде точно, сè уште не знаеше. Ќе стане плантажер, но не од алчност за профит, туку заради вербата која ја чувствуваše длабоко во себе, дека

4 in пусе - лат. буквално „во оревоt“, во својата срж, јадро, срочено, накусо кажано (заб. прев.)

со силата на својата голема идеја би можел засекогаш да го промени светот, кој му се чинеше непријателски, глупав и суров.

Енгелхарт, откако преку еден процес на елиминација ги прогласи за нечисти сите останати прехранбени производи, ненадејно наиде на плодот од кокосовата палма. Немаше друга можност; *cocos nucifera*, како што Енгелхарт беше спознал за себе, беше буквално круната на создавањето, тоа беше плодот на Дрвото на Светот Игдразил. Тој растеше на највисокото место на палмата, посветена на сонцето и пресветлиот Господ Бог; ни даруваше вода, млеко, кокосова маст и хранливо овошно месо; беше посебен во природата по тоа што го снабдуваше човекот со селен; од неговите влакна се ткаеја рогозини, покриви и ортоми, од стеблото се изработуваше мебел и се градеа цели куќи; од неговото јадро се произведуваше масло за да се изгони темнината на кожата и за помазание; дури и испразнетата шуплива корупка од кокосот нè снабдуваше со извонреден сад од кој можеа да се изработат чиничиња, лажици, стомни, да, дури и копчиња; и, конечно, согорувањето на празната корупка не само што беше далеку посупериорно во однос на обичното дрво за огрев, туку беше и одлично средство за со помош на нејзиниот чад да се држат настрана комарци и муви, накусо, кокосовиот орех беше совршен. Оној што се храни исклучиво со него ќе стане налик на Бога, ќе стане бесмртен. Најголемата желба на Аугуст Енгелхарт, да, негова предодреденост, беше да основа колонија на коковори, а себеси се гледаше како пророк и истовремено како мисионер. Од оваа причина патуваше во Јужниот Пацифик, кој со пови-

кот на сирените кон рајот веќе беше привлечоко безбројни сонувачи.

„Принц Валдемар“ под зачадениот оџак право како под конец го држеше својот курс кон Хербертсхое. И додека двапати дневно од крмената палуба во морето се исфрлаа големи кофи со остатоци од храна, далеку на југ ги одминуваше крајбрежјето на земјата на царот Вилхелм, планините Финистерере, како што мрморливо се викаа на картата на Енгелхарт, и неистражените земји во кои демнеше опасност и кои се наоѓаа отаде, онаму каде сè уште не беше стапнала германска нога. Таму растеа сто илјади милиони кокосови палми. Енгелхарт воопшто не беше подготвен за оваа речиси болна убавина на морињата од Јужниот Пацифик; сончевите зраци се пробиваа низ облаците во вид на светлосни столбови, во квечерината се спушти спокојна благост врз крајбрежјата и нивните, една зад друга подредени, верижни планини, кои во шеќерно-виолетовата светлина на самракот се продолжуваа до бескрај.

Еден господин во бел тропски костум и бинокл му се доближуваше, еден кој иако телесно полничок, се чинеше дека не беше толку тапоумен како неговите колеги, а Енгелхарт беше моментално обземен од речиси болна срамежливост, која го опседнуваше секогаш кога сретнуваше луѓе кои беа потполно убедени во себе и во исправноста на своето делување и постоење. Дали можеби случајно знаел како се вика столот со наслон, на кој Енгелхарт и другите патници ги оддремувале попладнињата на палубата? Енгелхарт немо одрече и ја наведна главата надолу, за да изрази дека сака повторно да се задлабочи

во Шликајзен, но плантажерот, кој сега со еден минимален наклон се претстави како господин Хартмунт Ото, му пристапи уште еден чекор поблизу, небаре имаше да му соопшти некоја вонредно важна тајна. Палупскиот стол заради дрвениот потпирач за нозе кој се извлекува напред бил означен, на Енгелхарт би му било подобро цврсто да се придржи, како *bombay fornicator*.

Енгелхарт не разбра сосема, а и двосмислените шеги со алузија на полов однос му беа сомнителни, сепак, сексуалниот чин го сметаше за нешто сосема природно, потполно и целосно дадено од Бога, а не за вкочанета, погрешно сфатена машка воздржаност. Но, изостави да го каже ова, наместо тоа гледаше во плантажерот малку беспомошно и испитувачки. Сега би можело да се каже дека беше ред господинот Ото да се врати малку наназад и со брз редослед на распавтани движења на своите раце, да ги деклинира своите деловни ангажмани во германските колонии. Да го заборавиме ова, рече и самоуверено седна на долниот дел од столот со наслон, притоа олабавувајќи ја јаката од својата кошула која беше поднамокрена заради влажноста на воздухот и испарувањето. Бил, известуваше тој додека со прстите умешно ги потсукуваше краевите на долгите мустаќи кон небото, во лов на *Paradisaeidae*, рајски птици, чии пердуви во салоните на Новиот свет од Њујорк до Буенос Аирес во моментов, мора да се знае, достигнале а-с-т-р-о-номски цени. Дали птиците заради тоа мораат да го напуштат животот, сакаше да дознае Енгелхарт, бидејќи, откако Ото удобно си се беше сместил, веќе не гледаше никакви можности да преземе некој избегнувачки маневар, со кој би ѝ се вра-

тил на својата книга. Во најдобар случај, мора да се забележи, пердувите се скубат на живо – сигурно, постојат трговци кои оставаат да се издвојат овие украсни детали кои на пораснатите рајски птици им испаднале од задниот дел и кои ги нашле наземи во џунглата, но тој, Ото, не ги цени многу тие методи. Пердувите мораат на долниот дел, на самото перо, да имаат траги од крв, инаку во никој случај не ги купувал. Енгелхарт го развлече лицето, малку му стана лошо, кога веќе се огласи своното за ручек, а Ото благо и изразито го стисна за рака, велејќи дека би морал да му направи чест и да обедува со него.

Хартмут Ото во суштинска смисла беше морален човек, иако неговата пристојност му беше дорасната на тукушто одминатиот век и имаше само малку разбирање за новото време кое настапуваше, чиј протагонист беше Аугуст Енгелхарт. Секако, ловецот на рајски птици имаше прочитано напредни природонаучни истражувачи, како на пример Алфред Расел Волес, Ламарк, Дарвин и секако со потполна прецизност, особено во поглед на нивните таксономиски дела, но не му недостасуваше само верба во модерноста како кумулативен процес, туку исто така не беше во состојба да го препознае и прифати радикалниот дух (какви што на пример биле и Волес и Дарвин), доколку овој лично го сретне, случајно, на патување со брод, та дури и самиот вегетаријанизам на Енеглхарт беше доволна анатема.

Енгелхарт безволно остави да го поведат до масата во салонот на првата класа. Таму, се седеше на тешки новоготски столови чии наслони беа полнети со коњско влакно, а притоа погледот почиваше на златно урамени

репродукции од холандски мајстори – со едно мавтање од Ото кон малезискиот стјуард, сосема спротивно од секојдневните навики на исхрана на Енгелхарт, му беа сервирани тестенини со свинска кременадла со се обилен кафеав сос за печено месо. Енгелхарт со очевидно гадење го гледаше парчето месо, кое лежеше таму врз подлогата од тестенини и на краевите имаше син отсјај.

Ото, кој впрочем беше добронамерен човек, си мислеше дека на овој отспротива му е незгодно, затоа што како патник на втората класа не знае како би ја платил сметката за овој, за него сепак екстравагантен ручек, и го тераше да земе од свинската кременадла, да, да, повелете, та тој го поканил, на што Енгелхарт љубезно, но со одлучноста на својата совест (и онаа на Шопенхауер, и на Емерсон) одговори, не, фала, општо земено тој е вегетаријанец и стои зад тоа, а ако се земе поконкретно, тој е фругивор, и дали би можел да добие една зелена салата, незачинета, без сол и бибер.

Трговецот со птици прекина со јадењето, приборот за јадење кој го држеше врз чинијата повторно го спушти лево и десно до неа, се засркна, си ги потупка горната усна и мустаќите со салфетата, а потоа избувна во лажлива, мрморлива, да, прскотлива смеа. Солзи му се слеваа од очите, најпрвин салфетата заедри на подот, а во меѓувреме Ото постојано и постојано ги повторуваше зборовите *салаџа* и *фруџивор* и стана виолетово-црвен, небаре е во опасност дека ќе се задуши. Додека луѓе од соседните маси изрипуваа за со удари со голем замав врз грбот да го ослободат од парченцето коска кое веројатно се беше сместило во неговиот душник, Аугуст Енгелхарт